

Socialnämnden

Mathias Elmersjö
Utvecklingsledare
08-124 57 353
Mathias.Elmersjo@ekero.se

Socialnämndens lokalförsörjningsplan - prognos för 2021-2030

Dnr SN20/130

Inledning

Socialnämnden är beroende av lokaler för att kunna genomföra sitt uppdrag så som det är angett i lagstiftning och kommunens mål. Idag förfogar socialnämnden över ett flertal olika typer av lokaler, både som hyresgäst hos Tekniska nämnden och Ekerö Bostäder samt hos privata fastighetsägare. Det gäller både speciellt inrättade typer av boenden för specifika målgrupper och vanliga bostäder i det ordinarie bostadsutbudet.

I takt med att Ekerö kommuns befolkning växer samt socialtjänstens arbetsätt och metoder utvecklas behövs även planering gällande framtida behov av lokaler.

I detta PM görs en övergripande beskrivning över Socialnämndens ansvar och prognoser över nämndens behov kommande år utifrån idag kända förutsättningar. Syftet är att ge ett långsiktigt perspektiv på dels olika typer av biståndsbedömda boenden samt behov av andra typer av lokalresurser.

Socialnämndens uppdrag

Socialnämnden har i uppdrag att inrätta boenden för vilka beslut från myndigheten krävs för att kunna få tillgång till bostäderna och de tillhörande tjänsterna. Dessa typer av boenden är reglerade i lagstiftning och består företrädesvis av en kombination av bostäder och personalbundna tjänster. Exempel på detta är särskilda boenden för äldre, bostäder med särskild service enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) samt hem för vård eller boende (HVB) för ensamkommande barn.

Socialnämnden har vidare behov av att ordna bostäder till särskilda målgrupper i vissa fall. Då handlar det om bostäder inom det ordinarie bostadsbeståndet som nämnden hyr i första hand för att sedan hyra ut till enskilda. Bostäderna är företrädesvis till för personer som behöver stöd till boende för att kunna verkställa insatsen och som inte har tillgång till den ordinarie bostadsmarknaden. Det kan vara personer i behov av stöd till bostad i

vårdkedjeplaneringen, personer med behandling för missbruksproblem, hemtagning från externa placeringar till egna kommunen, personer med skulder och långvariga sociala besvär, personer som utsätts för relationsvåld och personer som på grund av funktionsnedsättning inte har tillgång till ordinarie bostadsmarknad.

Vidare har Socialnämnden Kommunfullmäktiges uppdrag att verkställa mottagandet av anvisade nyanlända vuxna och familjer. För detta ändamål behövs bostäder.

Slutligen har Socialnämnden ansvaret för ensamkommande barn och unga i Ekerö kommun. Denna målgrupp placeras i första hand i HVB eller stödboenden, men kan vara i behov av olika stöd- eller träningsboenden efter ålder och uppehållstillstånd.

Finns inte tillgång till platser i egna boenden, HVB, bostäder m m i Ekerö kommun är nämnden skyldig att för alla målgrupper upphandla och köpa platser externt utanför Ekerö. Fördelen med detta är att kommunen inte tvingas finansiera egna volymstyrda verksamheter. Nackdelen är att det medför högre genomsnittliga dygnskostnader att köpa platser externt och att det försvårar ett långsiktigt stöd.

Socialnämndens medverkan i planeringen

Socialnämnden överlämnar underlag för behovsutvecklingen till Kommunstyrelsen i budget- och verksamhetsplanering samt vid påkallade behov, exempelvis gällande framtida utbyggnation av särskilda boenden. Behovsprognosen ligger sedan till grund för kommunens arbete kring exploaterings- och detaljplaner. Exempel från de senaste åren är Roshagens serviceboende (kommunalt ägd mark och fastighet, privat utförare av verksamheten) och Söderströmsgården (kommunalt ägd mark såldes till privat anbudsgivare, kommunen hyr fastigheten).

För de ändamål som Söderströmsgården och Roshagens serviceboende fyller kan detta vara ett lämpligt tillvägagångssätt. Nackdelen med detta förfarande är att det kan innebära svårigheter för kommunens ledning att överblicka den långsiktiga planeringen samt om det finns andra behov som inte synliggörs i dagsläget. Exempelvis gällande Socialnämndens behov vid exploatering av nya bostadsområden.

Befolkningsprognos

Enligt kommunens befolkningsprognos för åren 2020-2030¹ kommer Ekerös befolkning att växa från ca 29 000 invånare 2021 till ca 34 100 invånare 2030 (se tabell 1).

- Barn och unga 0-18 år beräknas bli ca 1 200 fler fram till 2030.
- Åldersgruppen 19-64 år beräknas öka med knappt 3 000 personer under perioden.
- Åldersgruppen invånare 65+ väntas öka med närmare 1 000 personer fram till 2030, varav ca 800 personer inom gruppen 80+. Den senare gruppen väntas öka med 375 personer fram till år 2024.

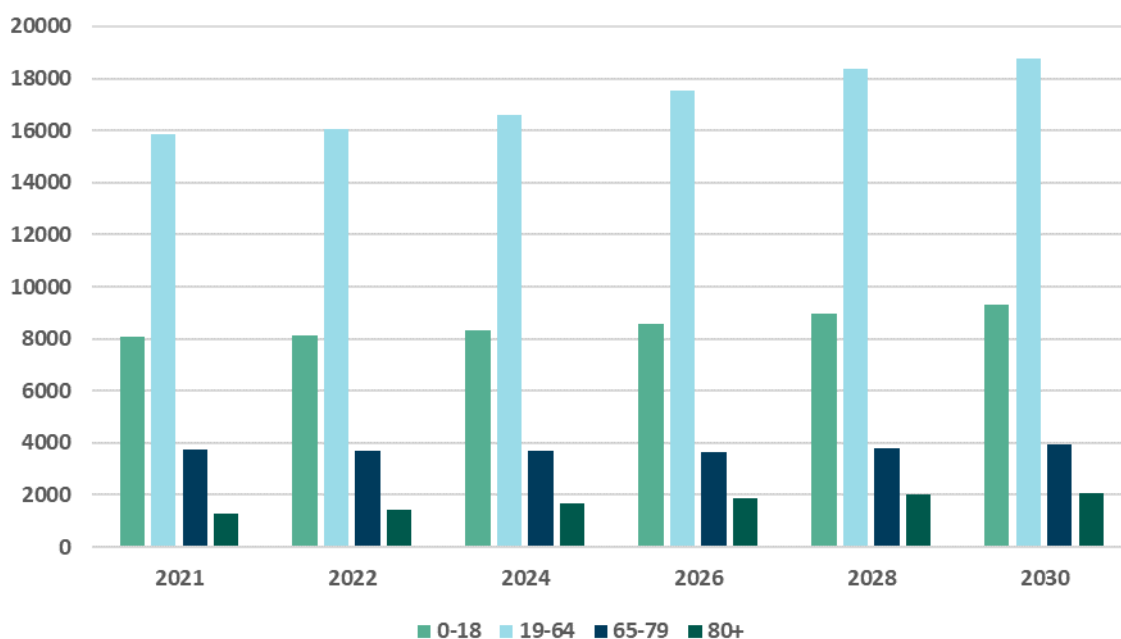
¹ Befolkningsprognos Ekerö kommun 2020-2030

Tabell 1: Befolkningsprognos Ekerö kommun 2021-2030

Ålder/År	2021	2022	2024	2026	2028	2030	Ökning 2021-2030
0-18	8 097	8 133	8 305	8 592	8 977	9 311	1 214 (15%)
19-64	15 841	16 037	16 612	17 510	18 392	18 786	2 945 (19%)
65-79	3 744	3 689	3 690	3 651	3 776	3 946	202 (5%)
80+	1 282	1 408	1 657	1 873	2 006	2 070	788 (61%)
Totalt	28 964	29 267	30 264	31 626	33 151	34 113	5 149 (18%)

Kommunens befolkningsutveckling är ett centralt verktyg för planering inom socialtjänsten. Särskilt följs utvecklingen av antalet barn och unga samt antalet äldre.

Socialtjänsten arbetar med kommunens samtliga invånare som målgrupp. Befolkningsutveckling innebär att fler människor kommer kontakta socialtjänsten för stöd, om andelen av befolkningen som är aktuella hos socialtjänsten inte minskar.

Diagram 1: Befolkningsprognos Ekerö kommun 2021-2030.

Särskilt boende för äldre enligt SoL 5 kap § 5 – platsprognos

Äldre medborgare i Ekerö kommun som får stöd och insatser från socialtjänsten får i huvudsak hemtjänst och särskilt boende. Personer med behov av stöd med omvårdnad, tillsyn och service får som regel hemtjänst i första hand. För de som har omfattande behov kan särskilt boende erbjudas. För närvarande uppgår antalet mottagare av äldreomsorg till ca 700 personer, varav ca 210 på särskilt boende. Av dessa bor i dagsläget 14 personer på boenden utanför kommunen, de flesta på olika typer av profilboenden som inte kan erbjudas inom kommunen.

Särskilt boende för äldre SoL 5 kap § 5

Boenden med lägenheter samt gemensamhetsutrymmen och personalutrymmen för personer med omfattande behov av vård, omsorg, service och tillsyn. Personen hyr bostaden motsvarande som en hyresrätt.

Exempel: Ekgården, Kullen, Söderströmsgården

Ekerö kommun har för närvarande 3 särskilda boenden för äldre med sammanlagt 205 platser. Därtill väntas ytterligare 20 platser kunna tas i drift under 2021 i så kallade paviljonger, i anslutning till Söderströmsgården i Stenhamra.

Befolkningsprognos 65+

Under de kommande år väntas antalet invånare över 65 år öka med ca 1000 personer fram till 2030 (tabell 2, diagram 2). Den genomsnittliga ökningen är ca 200 personer vartannat år. Sammantaget väntas Ekerös befolkning över 65 år öka med 20% till 2030 jämfört med idag. Motsvarande ökning för befolkningen 20-64 år väntas bli ca 22%.

Tabell 2: Befolkningsprognos 65+ 2021-2030

Ålder	2021	2022	2024	2026	2028	2030	Ökning 2021- 2030
65+	5 026	5 097	5 347	5 524	5 782	6 016	990
65-79	3 744	3 689	3 690	3 651	3 776	3 946	202
80+	1 282	1 408	1 657	1 873	2 006	2 070	788

Störst utveckling väntas inom åldersgruppen 80+, som beräknas öka med 61% mellan 2021-2030; från knappt 1 300 personer till knappt 2 100 personer.

Befolkningsutvecklingen i åldersgruppen 65-79 år väntas inte bli alls lika stor, utan för perioden 2021-2030 väntas en ökning på ca 200 personer i den gruppen (5%).

Prognos särskilt boende för äldre

Åldersgruppen 80+ är av vikt då sjuka personer 80 år eller äldre tenderar att stå för en betydande andel av äldreomsorgens resurser och vara i behov av platser i särskilt boende.

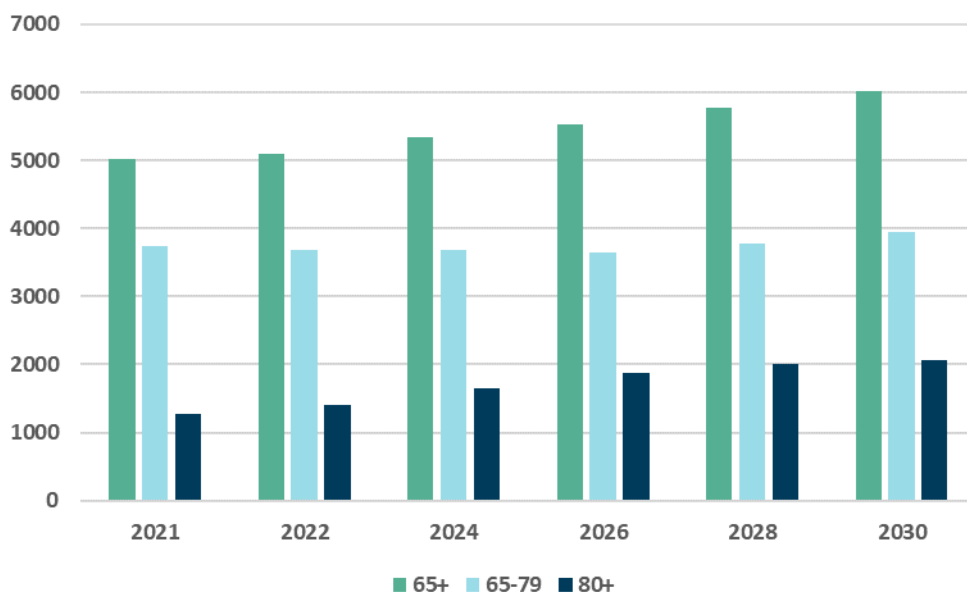

Diagram 2: Befolkningsprognos 65+ 2021-2030

I Socialstyrelsens databas² återfinns uppgifter om hur stor andel av Ekerös äldre befolkning som bor på särskilt boende. Genomsnittet för de senaste fem åren (2015-2019) är:

- 65-79 år: 1,5 %
- 80+ år: 18,7 %

Om denna andel är stabil över tid kommer ca 450 personer över 65 år bo på särskilt boende 2030, varav 387 personer i åldersgruppen 80+. Dessa siffror ger dock inte en heltäckande bild av det framtida behovet då de inte tar hänsyn till förändringar över tid vad gäller exempelvis äldres hälsa och omsorgsinsatser.

Sådana faktorer beaktas emellertid i Socialnämndens långtidsprognos³ för platser i särskilt boende, som reviderades våren 2017 utifrån den då aktuella befolkningsprognosen och

² <https://sdb.socialstyrelsen.se/ifa/ald/>

³ Mårten Lagergren, "Reviderad prognos avseende behovet av äldreomsorg i Ekerö kommun" (2017).

utfallet kring platsbehovet de föregående åren. Även den prognosen sträcker sig till 2030 och visar på att behovet av platser i särskilt boende kan väntas öka med ca 30-40 platser per vartannat år.

Tabell 3: Långtidsprognos platser i särskilt boende

	2017	2018	2019	2020	2022	2024	2026	2028	2030
Antal platser, långtidsprognos				210	235	271	300	323	339
Antal platser, budget	195,4	197,2	203	205					
Antal platser, utfall	193,2	198,8	209						
Nytt särskilt boende						x		x	

Prognosen utgår ifrån antaganden om befolkningsutveckling och hur många inom olika åldersgrupper som har platser i särskilt boende idag. Antagandena ska inte tas som exakta utan visar den förväntade utvecklingen.

Planeringen för framtida särskilda boenden fortgår med denna prognos som utgångspunkt. Beslut har tagits av Kommunfullmäktige om ett samarbetsavtal med Trygghem bostads AB om exploatering av Träkvista torg, där ett särskilt boende ingår. Detta beräknas ha 70 platser. Tidplanen för när boendet kan stå klart är i dagsläget oklar då beslut om fastställande av detaljplanen ännu inte har fattats. Utifrån socialnämndens ökade behov av särskilt boende-platser behöver dock boendet vara klart 2024.

För den långsiktiga planeringen fram till 2030, vilken innefattar ytterligare ett vård- och omsorgsboende, har hittills nuvarande Tappsund 1:71 pekats ut som möjligt alternativ. Utredning av ytterligare alternativ pågår.

Parallellt med planeringen av ökad nettokapacitet pågår en process för att ersätta Ekgården, efter att Arbetsmiljöverket underkänt 35 av lägenheterna pga för litet arbetsutrymme och genom föreläggande, vid vite om 1 mkr, förbjudit omsorgsarbete i dessa lägenheter från januari 2021. Enligt den ursprungliga planen skulle alla lägenheter vara ombyggda till 2021. De nya lägenheterna visade sig dock bli för små för att en god boendekvalitet skulle kunna upprätthållas och ett förslag togs fram om att istället tillskapa ett nytt vård- och omsorgsboende på Tranholmen, till vilket Ekgårdens verksamhet sedan flyttas. Förslaget godkändes av kommunfullmäktige i juni 2020.

I maj 2020 tillskrev kommundirektör och socialchef Arbetsmiljöverket med en hemställan om att beslutet om föreläggande och vite framskjuts med två år. Arbetsmiljöverket meddelade den 25 maj 2020 att beslutet framskjuts till den 2 januari 2023.

Processen att uppföra paviljonger i anslutning till Söderströmsgården, vilka från början var tänkta som evakueringsboende under den tidigare planerade ombyggnationen av Ekgården, har fullföljts. Genom dessa paviljonger, som väntas vara färdigställda under hösten 2020, kan det tillkommande behovet av platser i särskilt boende tillgodoses fram till dess att det nya vård- och omsorgsboendet i Träkvista står klart.

Gruppboendestäder och serviceboendestäder enligt LSS § 9.9 – platsprognos

Insatser enligt LSS utgör en betydande del av Socialnämndens budget, men berör relativt få personer. Enligt Socialstyrelsens statistik⁴ hade 197 personer i Ekerö kommun insatser enligt LSS i oktober 2019.

LSS-insatser har en avgränsad målgrupp, definierad enligt LSS 3 personkretsar. För målgruppen är det främst två typer av boenden som Socialnämnden är ansvarig för:

Gruppboendestäder LSS § 9.9

Samlokaliserade enheter av 3-6 fullvärdiga bostäder med tillgång till allmänna gemensamhetsutrymmen och personalutrymmen för personer med omfattande behov dygnet runt. Bostäderna ligger i direkt anslutning till gemensamhetsutrymmet. Personen hyr bostaden motsvarande som en hyresrätt.

Exempel: Skärviks gruppboende, Solbackens gruppboende, Svalans gruppboende

Serviceboendestäder LSS § 9.9

5-15 fullvärdiga bostäder med tillgång till allmänna gemensamhetsutrymmen och personalutrymmen för personer med varierande behov dygnet runt. Bostäderna kan vara utspridda i ett grannskap, vanligt att det lokaliseras insprängt i flerbostadshus som ett trapphusboende. Personen hyr bostaden motsvarande som en hyresrätt.

Exempel: Roshagens serviceboende, Ångbåtens serviceboende, Ekerö Serviceboende

För närvarande finns 81 LSS-bostäder lokaliserade i Ekerö kommun, varav 6 st är gruppboenden med sammanlagt 36 lägenheter och 6 serviceboenden med sammanlagt 45 lägenheter.

---

⁴ Socialstyrelsen, ”Statistik om insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade” (2019).

Prognos bostad med särskild service

Befolkningsprognosen är svår att använda, då det inte finns ett verktyg för uppskattning av LSS-personkretsar och antaganden om framtida behov av stöd. Tillgänglig prognos baseras på kunskap om enskilda genom samarbete med särskolan m fl.

Denna modell innebär betydande osäkerheter. Därtill kan personer som flyttar till Ekerö och ansöker om LSS-insatser tillkomma. Prognoserna är alltså osäkra, vilket också syns i jämförelse mellan nämndens budget och bokslut för de senaste åren (tabell 4). I dagsläget bor en del personer med stora omvårdnadsbehov i servicebostad. Därför är det framförallt kapaciteten vad gäller gruppboväder som kommer att behöva utökas de kommande åren.

Tabell 4: Prognos bostad med särskild service LSS

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2026	2028	2030
Prognos, nya personer		2	2	2	5	4	3	1	1	1	1
Budget, årsplatser	108	105,5	104	105							
Antal platser utfall	102,4	103	100								
Ny gruppboväder (å 6 platser)							x		x		

Socialnämnden överlämnade våren 2016 underlag till kommunstyrelsen för planering av framtida gruppboväder enligt LSS. Arbete pågår, med sikte på en ny gruppboväder omkring 2023-2024 och beredskap för fler fr o m slutet av 20-talet och framåt. Underlaget från 2016 bedömde inte behov av serviceboväder.

Lokaler för daglig verksamhet

Ca 110 personer i kommunen har insatsen daglig verksamhet inom ramen för LSS. Ekerö dagcenter står för utförandet av en stor del av dessa insatser. Verksamhetens lokaler blev under 2018 utdömda av brandsäkerhetsskäl och verksamheten har därför flyttat till tillfälliga lokaler. Omkring år 2025 kommer det finnas behov av att ordna en långsiktig lokallösning för Ekerö dagcenter.

Bostäder för sociala behov – behovsprognos

Socialnämnden ansvarar för bostäder till särskilda målgrupper i vissa fall. Då handlar det om bostäder inom det ordinarie bostadsbeståndet som Socialnämnden hyr i första hand för att sedan hyra ut till enskilda.

Bostad för sociala ändamål

Främst lägenheter i ordinarie bestånd. Främst till för personer som behöver boende för verkställande av insats och ej har tillgång till ordinarie bostadsmarknad. T ex personer i behov av stöd till bostad i vårdkedjan, personer som genomgått behandling för missbruksproblem, personer som utsätts för relationsvåld, vissa nyanlända/ensamkommande med uppehållstillstånd och vissa personer med funktionsnedsättning. Personen hyr i andra hand av nämnden. Främst tidsbegränsat med idé om övertagande/boendekedja.

Exempel: Akutbostad, träningslägenhet, försökslägenhet, förlängt anvisningsboende

Socialförvaltningens strategi för bostäder med sociala ändamål

Inom socialnämndens verksamheter pågår i dagsläget ett omfattande arbete med att ordna stöd och hjälp åt människor på plats i kommunen istället för att köpa insatser externt. Detta innefattar bland annat ett arbete med att erbjuda medborgare lösningar som tillgodoser behovet av bostad och stöd inom kommunen, antingen genom plats i ett biståndsbedömt boende, i någon form av bostäder med sociala ändamål eller i egen bostad.

Målsättningen är bland annat att skapa "flyttkedjor" genom att se över vilka som med rätt stöd kan ges förutsättningar att erbjudas flytta ut från LSS-bostäder till ett träningsboende och på sikt kunna ha ett självständigt boende. På så sätt frigörs en LSS-bostad i kommunen där någon som idag bor på annan ort men som har sitt beslut från Ekerö kan flytta till kommunen.

På samma sätt pågår ett arbete med att motverka svåra sociala problem och inlåsnings effekter av ett långvarigt beroende av socialtjänstens stöd. Detta arbete riktas till mottagandet av nyanlända samt till vuxna invånare med problem relaterat till relationsvåld, hemlöshet, missbruk, psykisk ohälsa, social utsatthet och samsjuklighet.

Målet är att skapa förutsättningar för en högre självständighet där medborgarna inte behöver vara beroende av socialtjänsten. Utöver mänskliga vinster finns det kommunalekonomiska fördelar då kostsamma köp av boenden utanför kommunen, på vandrarhem eller på institutioner kan växlas mot mer kostnadseffektiva alternativ inom kommunen. Detta ökar även förutsättningarna för ett långsiktigt socialt förändringsarbete.

För att detta arbete ska lyckas krävs det att det finns lägenheter i flerbostadshus i Ekerö kommun samt att Socialnämnden har tillgång till bostäder för sociala ändamål.

Målsättningen är att människor ska kunna lösa bostadsbehov utan socialtjänstens

inblandning.

Prognos till 2030

För perioden 2021-2030 är det framförallt gruppen vuxna med sociala bostadsbehov som aktualiserar behovet av bostadslösningar inom socialtjänsten (se tabell 5). Det som kännetecknar denna grupp är att de antingen bor i tillfälliga boenden ej avsedda för permanentboende som helt eller delvis finansieras av Socialnämnden, att de räknas som hemlösa eller att de har behov av olika typer av stöd för att kunna söka sig till mer långsiktiga boendelösningar. Dessutom arbetar socialförvaltningen för att slussa ut personer, som med stöd kan klara sin vardag på egen hand, från bostäder med särskild service till egna lägenheter, som nämnts ovan.

Prognosen för bostäder för sociala behov är svår att beräkna, men med utgångspunkt i hur nuläget ser ut bland socialförvaltningens enheter, hur bostadsmarknaden ser ut att utvecklas framöver och den senaste befolkningsprognosen bedömer socialförvaltningen att behovet kommer vara likartat nuläget under 2021 (se tabell 5). Omkring 2022 sker en möjlig ökning då det ökade invånarantalet börjar göra avtryck på behovsbilden samtidigt som en högre andel nyanlända väntas ha fortsatta behov av insatser efter etablering och förlängt anvisningsboende jämfört med idag.

Tabell 5: Prognos bostäder för sociala behov

	2021	2022	2023	2024	2026	2028	2030
Funktionsnedsättning, självständigt boende	5	5	3	3	3	2	2
Vuxna sociala bostadsbehov	15	20	20	18	16	14	14
Totalt per år	20	25	23	21	19	16	16
Akkumulerat behov	32	51	67	80	91	100	108

Sammantaget visar prognosen ett årligt behov om ca 20-25 bostäder fram till och med 2023, ackumulerat totalt knappt 70 st. Under hela perioden fram till 2030 är prognosen ett ackumulerat behov om ca 110 bostäder. Det ska dock återigen poängteras att det är väldigt osäkert att göra en så lång prognos för dessa behov.

Denna prognos omfattar inte behov av anvisningsboende eller förlängt anvisningsboende för flyktingar med uppehållstillstånd. Detta då anvisningstal för mottagande av flyktingar tilldelas år per år och är svårt att göra antaganden om. Däremot tar prognosen hänsyn till att vissa som bott i anvisningsboende och förlängt anvisningsboende kommer ha ett fortsatt behov av hjälp med bostad av sociala skäl. För den gruppen väntas behovet som sagt öka omkring 2022. Detta påverkar dock inte det ackumulerade behovet fullt ut eftersom

personer i den gruppen har en bostad via socialtjänsten sedan tidigare och behovet av anvisningsboende har en nedåtgående trend.